

“Verdienvermogen bos is de redder van natuurbeheer”

Beheerders van natuurgebieden moeten steeds meer hun eigen broek ophouden. Er wordt dan ook naarstig gezocht naar verdienmodellen. Mede daardoor komt de economische functie van bos steeds meer in de belangstelling. Zal het verdienvermogen van het bos de redder zijn voor het natuurbeheer?

— Lotty Nijhuis (journalist)

Ekko Aertsen, Federatie Particulier Grondbezit

“Beter recreatiebijdrage als redder”

> “Ik ben het niet eens met de stelling, om een aantal redenen. De eerste reden is dat de opbrengsten van de houtoogst verrekend zijn in de SNL waardoor die erg laag is. Maar als bouseigenaar maak je ook kosten, en de vaste lasten zijn nog steeds hoog. Je hebt de houtproductie dus nodig om alleen voor je bosbezit al voldoende middelen te genereren. Ten tweede zitten aan de subsidie normkosten vast, de standaardkostprijs voor het beheer. 84 procent daarvan is verrekend in de subsidie, maar bouseigenaren betalen nog steeds een eigen bijdrage van 16 procent. Bovendien is die 84 procent nog steeds dalende.

Door samenwerking tussen particuliere bouseigenaren is zeker nog winst te behalen. Daardoor kan de houtoogst effectiever en brengt deze meer op. Maar die ‘winsten’ zijn nodig om andere uitgaven binnen het bosbeheer op te vangen. Het is zeker niet voldoende om het natuurbeheer mee te bekostigen. Naast de teruglopende subsidies neemt ook het draagvlak onder de bevolking voor natuurbeheer af. Dus moet je kijken hoe je natuur op een andere manier kunt promoten. Er zijn veel mensen die graag in de natuur recreëren, er naartoe gaan om te wandelen. Waarom zou je daar als beheerder geen slaatje uit slaan, net zoals ook pannenkoekenhuizen dat doen? Een recreatiebijdrage als redder voor het bos en natuurbeheer lijkt me beter dan om het verdienvermogen van bos te benutten. Natuurbeheerders zouden bijvoorbeeld met fiets-, ATB- en wandelverenigingen en manegehouders in overleg kunnen. Die kunnen met enige regelmaat een activiteit organiseren en daarbij een entreprijs vragen. Een euro per persoon zou dan ten goede kunnen komen aan natuurbeheer. Dat biedt een extra inkomstenbron en heeft ook nog een prettig neveneffect, namelijk meer draagvlak voor natuur.”<

Kars Veling, Vlinderstichting

“Verdienvermogen mag niet bepalen hoe natuurbeheer eruit ziet”

> “De stelling is wellicht waar. Zeker nu minder subsidie beschikbaar is voor natuurbeheer, kan het verdienvermogen van bos er natuurlijk wel voor zorgen dat het beter betaalbaar blijft. Het zou echter niet zo moeten zijn dat dit verdienvermogen gaat bepalen hoe het natuurbeheer eruit ziet. Dat boomsoorten bijvoorbeeld gekozen worden op hun verdienvermogen.

Ik denk niet dat het tegenwoordig, in deze tijd van crisis, nog gaat lukken natuur zonder verdienmodel te beheren. Anderzijds geloof ik ook niet dat natuurbeheer helemaal zonder subsidies mogelijk is. Verdienmodellen zullen de kosten nooit helemaal dekken. Bovendien levert het gebruik van natuur niet altijd direct geld op, denk aan recreatie. Dus dan moet er wel publiek geld bij. Sinds Bleker heb ik wel ineens een antipathie gehoord tegen natuur. Maar de anti-natuurgroep is wel in de minderheid. Een groot deel van de mensen draagt natuur een warm hart toe en wil de natuur in Nederland gewoon behouden. Zij hebben daar best geld voor over en staan ook achter subsidies.

We zijn als natuurbeheerders natuurlijk wel lange tijd verwend geweest. Nu zal meer een combinatie nodig zijn. Natuurbeheerders moeten zelf ook op zoek naar opbrengsten. Maar verdienmodellen als recreatie, en óók oogsten, kunnen heel goed samen gaan met een kwalitatief goed natuurbeheer. Toch hoop ik dat er in de toekomst weer meer publieke middelen beschikbaar komen voor natuur. Want het zal nooit helemaal afhankelijk kunnen zijn van verdienmodellen alleen. En dat hoeft, denk ik, gelukkig ook niet.” <

Harry Breviers, rentmeester Landgoed de Utrecht, ASR Landelijk Vastgoed

“Natuurbeheer zal nooit helemaal zonder subsidies kunnen”

> “De stelling is naar mijn mening ten dele waar. Met bos zijn opbrengsten te genereren van waaruit je natuurbeheer kunt bekostigen, maar de verhouding bos en natuur speelt wel een rol. Stel een gebied beslaat honderd hectare, waarvan veertig hectare natuur. Dan is het onmogelijk om met zestig hectare bos het natuurbeheer te bekostigen. Met 85 procent bos kom je al wat dichterbij. In Nederland zijn de oppervlaktes bos nu te klein voor een dergelijk verdienmodel. Daar komt bij dat bos bij openstelling ook eigen kosten heeft, bijvoorbeeld het onderhoud van laanbomen voor veiligheid, ontsluiting of het opruimen van afval.

Natuurbeheer zal nooit helemaal zonder subsidies kunnen: het doel is om natuur zo goed mogelijk te beheren, en zonder subsidies komt de kwaliteit onder druk te staan. Maar ik roep alle natuurbeheerders op om ook te kijken naar andere verdienmodellen. Eigenlijk zou elke beheerder er zoveel mogelijk op gericht moeten zijn om zijn eigen broek op te kunnen houden.

Dat vraagt dan wel wat creativiteit. Je zou naast houtopbrengst en biomassa ook kunnen denken aan recreatie als verdienmodel. Ik ben zelf beheerder van een groot landgoed. Door inkomsten onder meer afkomstig van de erfpacht van een golfbaan en van horeca is het landgoed financieel redelijk gezond. Het wordt wel moeilijker wanneer er sprake is van natuur alleen. Daar is qua bestemming vrijwel niets toegestaan. Als horeca dan alleen mag buiten een natuurgebied, gaat een ander er met de opbrengsten vandoor. Terwijl je wel kosten maakt voor recreatieve openstelling van je gebied. Ik pleit er al een tijdje voor om gemeenten een deel van de toeristenbelasting af te laten dragen aan hen die verantwoordelijk zijn voor de ruimtelijke kwaliteit. Het zou goed zijn als hierover eens de maatschappelijke discussie gevoerd wordt.”<

Simon Klingen, adviesbureau Klingen Bomen / Utrechts Landschap

“Reken u niet rijk”

> “Bijna komisch, zoveel beleidsopportunisme. De afgelopen decennia hebben we veel bos een natuurbestemming gegeven en al dan niet omgevormd naar open terrein. Wat er van het productieve bos over is moet nu, onder druk van de crisis, de melkkoe worden voor het natuurbeheer? Vergeet het maar, het bos levert niet veel geld op. Niet op korte en evenmin op lange termijn.

Let wel, houtoogst is wat anders dan duurzame houtproductie! Het nu leegkappen van het bos levert liquide middelen op, maar dat is economisch bedrieglijk. Heerlijk om stevige rekeningen naar de houtkopers te kunnen sturen, maar er staan veel versluierde kosten tegenover voor administratie, communicatie, gedoe met F+F-wet en opknappen van wegen. Bij eerlijk rekenen valt de netto-opbrengst tegen en daarna komen de kosten voor verjonging en de verzorging daarvan.

Bovendien nemen bij overmatige kap de functie natuur en beleving van het bos af, de eerste halve eeuw is niet de meest aantrekkelijke fase van een bos. Daarnaast is het productieve vermogen van het toekomstige bos verre van gegarandeerd, want de productie van waardevol hout vraagt om een investering in geld, aandacht en vakkennis. Geld is er niet, aandacht evenmin – schaalvergroting en bureaucratie, vakmensen zitten op kantoor – en op veel plekken is vakkennis verloren gegaan.

Het zou mooi zijn als dit met de huidige belangstelling voor de productiefunctie van het bos nu ten goede keert. Bos is de goedkoopste vorm van natuur, het is extensief te beheren, hout is een prachtig product en er valt daarmee zo nu en dan wat geld te verdienen. Maar reken u niet rijk!”<